

שמסתובבים בווידיאו. זה המזל שלי, לולא הווידיאו, הייתי נשכח.

בעיית

הפלמ"ח

הוא אומר שכואב לו שאין מכירים אותו עוד, אבל טוען שזה כאב מתוק, מכיוון שיש לו פיצוץ למשל, כשהוא מגיע לחו"ל ומופיע לפני יהודים, הוא מרגיש כמו כוכב. היהודים בארצות-הברית, בגרמניה, בשווייץ בצרפת ובאוסטרליה מכירים אותו, הוא אומר.

ויש לו עוד סיבות שבגללן הוא אינו מופיע על הבימה העברית: «כשיוסף מילוא הקים את תיאטרון חיפה, באנו לשם כחלוצים. הוא אמר לנו שאנחנו הולכים להנך דור חדש, שבמקום 40 מנויים יהיו 400, שהקהל ישתגע על התיאטרון ושנאנחנו נהיה הלהקה הטובה ביותר בארץ».

גם הוא וגם אני יחד עם כל התיאטרון החיפאי, נכשלנו. לא חינונו דור חדש ואני לא יודע מי אשם, כמו שאמר לי אמנון מסקין שפגשתי אותו עכשיו בלוסיאנג'לס: משהו התפספס. למה, הוא שואל אותי בכאב אמיתי.

ממקימי התיאטרון, נכנסתי לנעליהם של לורנס אוליבייה וואן-לואי בארו בתפקידים בלתי-נשכחים. ראית את הלום ליל קיץ? מה את חושבת, שאני סתם איזה שחקן שעושה כל תפקיד? עשיתי את גדולי התפקידים: זה מתוך אידיאולוגיה, אהבה לשפה ואהבה לקהל. את יודעת איזה קהל זה קהל שמרבר על ההצגה שבועיים לפני שהוא הולך לראות אותה ושבועיים אחרי שהוא ראה אותה, קהל שמגיע לאולם שעתיים לפני שנפתחת הדלת ומחכה בסבלנות, קהל שצוחק ובוכה? את צריכה לבוא, לראות את החגיגה. אם חמישים אחוז מהברכות שהקהל הזה מברך אותי היו נרסקות אליי, הייתי צריך לחיות אלפיים שנה.

התאהבתי בקהל הזה, שהולך ומזדקן. נוצר חור, אחרי שרויגן, בולוף ושומאכר מתו, אז תפסתי את המקום של שחקני היידיש שהלכו לעולמם. זה מה שמייק כורשטיין היה צריך לעשות. והוא נולד על הבימה היידית. הייתי מצדיק אותו אילו היה הופך לשחקן עברי, כמו ליה קניג למשל, שעזבה את היידיש כשביל הבימה. אבל לעזוב את היידיש כשביל

בודווי?

למה משמיעים כל היום רק את יומה ויומה ולא משמיעים שירים ביידיש, למה ליידיש יש פינה מיסכנה, למה מתייחסים אליה כמו אל רוסית או אל פרסית, כמו אל שפה זרה? הרי היידיש אינה שפה זרה, היידיש היא שפת הביטוי של היהודים בארצות אשכנז. אוצר תרבותי של ממש.

חוגגים את שנת שלום עליכם, הוא אומר, אבל לא מעלים מחזה שלו. פוחדים להזכיר את המילה יידיש, כי זה חזיר טרף: «אבל כששמיר מגיע לחו"ל, באיזו שפה הוא נואם בניירורק? ביידיש. והיהודים שהלכו למישרפות, באיזו שפה הם דיברו? ביידיש. כל העולם חוגג 125 שנה לשולם עליכם, בארצות-הברית מעלים את בשוויס' זינגר ביידיש, ורק פה שום דבר. מה קרה לנו? האם זה מפחד?»

כשאני לוחצת אותו לקיר, הוא מורה שהוא מתגעגע לבימה העברית.

להסתובב בשדות זרים? אני כועס עליו, הוא יכול היה לבוא לפה, לתפוס את המקום של בולוף ורויגן».

בודו מפיסק את שטף ריבורו, שותה מהקפה ואוכל את העוגיות שהכינה אסתר. האם היה מסרב, אילו הציעו לו לעבור לברודווי, כמו שהציעו לבודו שטיין? אני לא אומר שלא הייתי הולך, אבל אני כועס על מייק, כי יש לו מקום יחד איתי להחזיק את היידיש, שלא תמות. אנחנו המוהיקנים האחרונים. אינני בטוח שאחרי שאני אפסיק עם היידיש, עוד יהיה מי שישחק יידיש. אני חי בהרגשה שאני מחזיר חוב להוריי ולעירייה שלי ברומניה, ואני אומר לך: אני אוהב את הקהל הנהדר הזה. נו, מה אני יכול לעשות שהילדים היו מעדיפים שאשחק בעברית? הגדולים מכירים את ההיסטוריה של בודו, הקטן שייך כבר לדור שלא ידע את בודו. אבל פה ושם יש סרטים

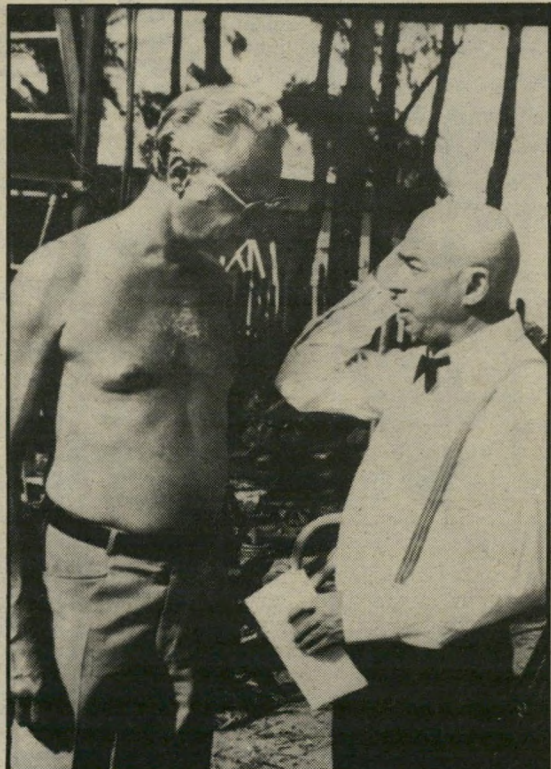
לקראת סוף השיחה בודו כבר מודה כפה מלא שהיה רוצה לחזור לבימה העברית, אבל מצד שני הוא אומר: יש לי בעיה עם התיאטרון העברי. משהו עוצר אותי. כואב לי. כל תפקיד שעשיתי, יונסקו, שקספיר — תמיד הזכירו לי את מוישה ונטילטור. לא סלחו לי את זה אף פעם. לא הבנתי למה, עד שיום אחד דן בן-אמוץ הסביר לי. הוא אמר לי: בודו, יש לך בעיה — אתה לא היית בפלמ"ח».

שרות ישראלי

ליותר מחודשיים. ויש עוד בעיה: כמי עט שאין שחקנים. פה ושם נותרו אי-אלה שחקנים יידישיסטים מכוגרים. דור חדש לא קם. פה ושם יש שחקנים צעירים, כמו רחל דיין, היודעת יידיש מהבית, מרי סוריאנו, שהיתה כוכבת גדולה, ירדה לחו"ל ועושה קאריירה בניירורק. כל ההצגות מתקיימות באהל-שם בתל-אביב. בודו אומר, שאם יחליפו אולם, הקהל לא יבוא. אין לזה סיבה. ככה זה.

וכבר הוא כועס שעשו את מחכים לגודו בערבית ולא עשו את שלום עליכם ביידיש, ומכטיח לי שאם יחזור לבמה העברית זה רק במחזה מתורגם מיידיש, וכבר יש לו משאומתן, אך מסרב לפרט.

אחר כך הוא מספר כי התיאטרון היידי הוא העסק הפרטי שלו. הוא מחליט מתי להפעיל ומתי לא. הוא אומר שמכסימום אורך החיים של הצגה ביידיש הוא חודשיים. אין קהל

עם אפרים קישון מתגעגע אליו

עם אשתו אסתר ובתו מירי רוצים אבא ממורסם

בודו ב. מוישה ונטילטור נכס צאן ברזל